

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Шаповаленко Марія

студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ)

Громадські роботи як вид кримінального покарання*

Відповідно до ч. 1 ст. 56 КК України громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Частина 2 ст. 56 КК України наголошує, що громадські

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України Світлана Ковальова

роботи встановлюються на строк від 60 до 240 годин і відбуваються не більше як чотири години на день [6, с. 145].

Отже, за своєю юридичною конструкцією громадські роботи, які повинен виконувати засуджений, по-перше, є безоплатними, по-друге, вони виконуються у вільний час і, по-третє, виконуються, як правило, не більше чотирьох годин на день.

Із цим законодавчим визначенням частково можна не погодитись, адже існують розбіжності між законодавчим визначенням покарання у виді громадських робіт за Кримінальним кодексом України та порядком виконання цього покарання за Кримінально-виконавчим кодексом України. Розбіжності виявляються в тому, що ч.1 ст.56 КК України передбачає виконання громадських робіт у вільний від роботи чи навчання час [2, с. 260], а ч.1 ст.36 КВК України закріплює обов'язок виконання громадських робіт у вільний від основної роботи чи навчання час [5, с.20]. Дослідивши ці розбіжності в нормативних положеннях, незрозуміло, коли засуджений повинен виконувати громадські роботи: тільки у вільний від основної роботи час, чи у вільний від будь-якої роботи (за сумісництвом, по дому, господарстві тощо)?

Таким чином, ми вважаємо, що необхідно внести зміни до Кримінального кодексу України і ч.1 ст. 56 викласти в наступній редакції: «Громадські роботи – це захід державного примусу, що застосовується за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінальних правопорушень невеликої та середньої тяжкості, і полягає у виконанні засудженим у вільний від основної роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування».

Відповідно до ч. 1 ст. 50 КК України покарання є заходом примусу, що застосовується за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Частина 2 ст. 50 КК України наголошує, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами [3, с. 21]. Тобто метою покарання за кримінальним правом є загальна та спеціальна превенція. В юридичній науці існує велика кількість визначень кримінально-правової кари.

Щодо змісту громадських робіт, то, як зазначалося раніше, він включає в себе позбавлення засудженого права на отримання справедливої винагороди за свою працю та обмеження права на відпочинок. Ці елементи, безумовно, належать до якісної складової змісту цього покарання. Кількісний елемент безпосередньо стосується загальної кількості годин роботи, а опосередковано - годин роботи, виражених через календарний період, до якого вони належать.

Слід зазначити, що встановлення наявності карального елемента аналізованого покарання має принципове значення. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, орган, який виконує громадські роботи, повинен забезпечити вплив на засудженого саме громадських робіт, а з іншого - суворо

утримуватися від надання карального характеру іншим засобам впливу, не пов'язаним зі змістом покарання.

Громадські роботи передбачено Кримінальним кодексом, як основний вид покарання, який призначається як дорослим, так і неповнолітнім особам. Найбільш близьким за змістом та метою покаранням до них є, безумовно, виправні роботи. Ми погоджуємося з І.В. Вартилицькою, що об'єднує ці покарання така некаральна міра виправного характеру, як праця, без якої вони відповідно існувати просто не можуть [1, с. 34].

Громадські роботи як вид покарання мають на меті не лише виправлення та ресоціалізацію засуджених, а й запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Водночас для досягнення цієї мети специфіка такого виду покарання, як громадські роботи, полягає у поєднанні каральних правообмежень цього покарання з некаральними заходами виправлення, такими як праця.

Кримінальний кодекс України не передбачає можливості звільнення засуджених до громадських робіт від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК), умовно-дострокового звільнення від покарання (ст. 81 КК) та заміни не відбутої частини покарання більш м'яким покаранням (ст. 82 КК). Звільнення від відбування громадських робіт можливе лише на підставі ст. 84 КК (за хворобою), ст. 85 КК (на підставі закону про амністію або акта про помилування) та ч.3 ст.37 КВК (стосовно особи, яка після постановлення вироку визнана інвалідом першої або другої групи або досягла пенсійного віку, а також жінки, яка стала вагітною) [7, с. 396-408].

Як вже було акцентовано, громадські роботи встановлюються на строк від 60 до 240 годин (для неповнолітніх від 30 до 120 годин) (ч. 1 ст. 100 КК України) і відбуваються не більше як чотири години на день (для неповнолітніх – 2 години на день) [4].

На наш погляд, така кількість годин, протягом яких засуджений відбуває покарання, і той час, коли він перебуває на обліку в кримінально-виконавчій інспекції, не дозволяють всебічно вивчити особу та застосувати до неї весь арсенал засобів профілактично-виховного впливу і перевірити ефективність їх дії. Крім того, цей вид покарання не дозволяє забезпечити досягнення мети покарання через недосконалість механізму його виконання, коли законодавчо не визначено суб'єкта, який би відповідав за результати виправлення та ресоціалізації засуджених. У зв'язку з цим доцільно внести зміни в законодавчу базу з метою збільшення строку від 120 до 480 годин (для повнолітніх) та закріплення за кримінально-виконавчою інспекцією функції проведення профілактично-виховного впливу.

Викладене дозволяє висновок, що громадські роботи як вид покарання має на меті не тільки виправлення та ресоціалізацію засудженого, але і передбачає процес запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень як засудженим, так і іншими особами. Крім того, доцільно, говорити про необхідність внесення змін та доповнень до санкцій статей у Кримінальному кодексі України, які б містили такий вид кримінального покарання, як громадські роботи, застосування громадських робіт як додаткового покарання до звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Література

1. Вартилецька І. А. Громадські роботи як вид покарання. Юридичний вісник України. 2015. № 42 (62). С. 34–38.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник Ю.В. Александров, В.І. Антипов, О.О. Дудоров та ін. вид. 4-те, переробл. та допов. За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. Київ: Атіка, 2018. 376 с.
3. Кримінальний кодекс України. Харків: ПП «ІГВІНІ», 2015. 224 с.
4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14/conv> (дата звернення: 06.11.2023).
5. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України. А. П. Гель, О. Г. Колб, В.О. Корчинський та ін. ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України 6- те вид., переробл. та доповн. За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ: Юридична думка, 2019. 1236 с.
7. Фріс П.Л., Шпіляревич В.В. Кримінально-правова політика у сфері регулювання заходів безпеки : монографія Харків : Право, 2020. 328 с.